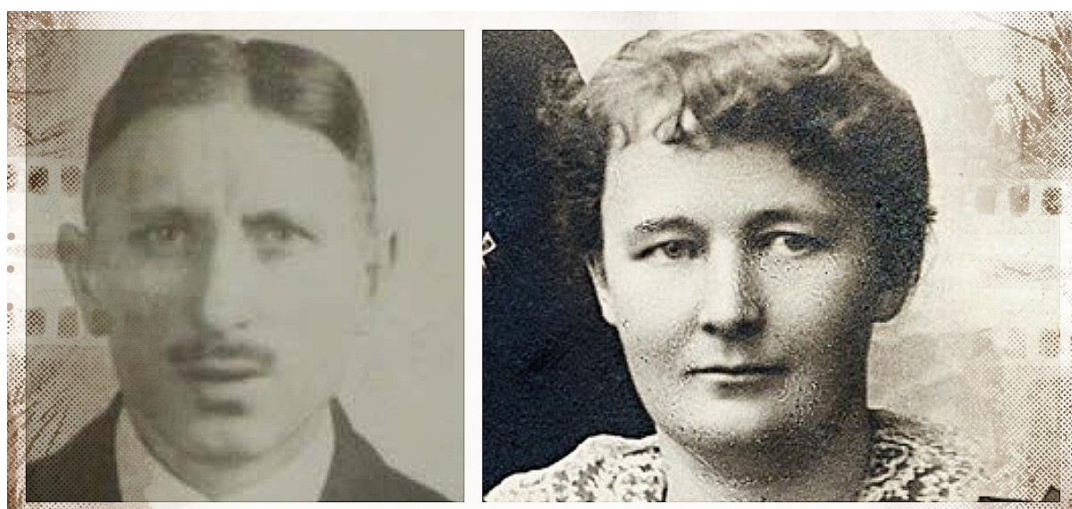

Jan Kotschack

VÅR HEMBYGD

**Lisa från Trångfors
skrev svensk historia**

**Ebrahim Umerkajeff är den förste muslim som
frivilligt flyttar till Sverige och blir svensk medborgare.**

**Han kom som rysk pälshandlare till
hantverksutställningen i Stockholm 1897.
Där mötte han sömmerskan Lisa från Trångfors,
dotter till smidesmästaren Johan Hult.**

**Hon blev hans hustru och kom
på så sätt in i den moderna svenska historien.**

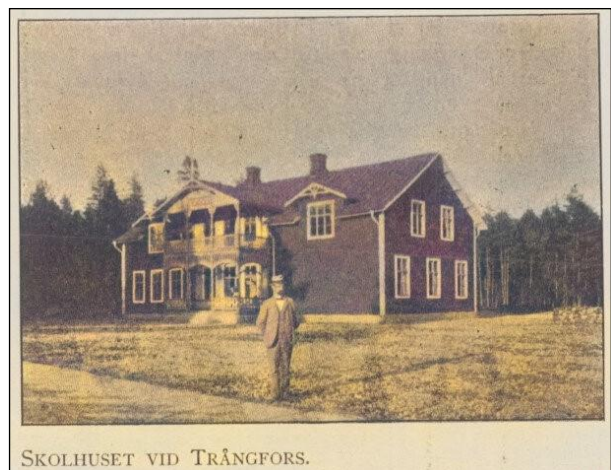
Smältsmeder vid Trångfors bruk, ca 1890. Till höger syns Lancashiresmedjan, till vänster kolhuset. På bänken sitter patron Larsson i mitten, och längst ut till höger smidesmästare Johan Hult. Bilden nedan på skolhuset är från VLT 1903. (Bägge bilderna är färglagda)

Allt är inte helt utrett, men det mesta talar för att den ryske undersåten, tataren Ebrahim Umerkajeff kom till Sverige för att sälja skinn och pälsar.

På Stockholms-utställningen 1897 träffade han 21-åriga sömmerskan Maria Elisabet Hult, kallad Lisa.

Lisa var dotter till smidesmästaren Sven Johan Hult på Trångfors smedja, och hade växt upp där, nära skogarna och Strömsholms kanal – och med den vilda forsen i Kolbäcksån nedanför smedjan.

Men Lisa ville ut i världen och träffade på så vis den exotiske Ebrahim. De blev förälskade och 1901 fick de sonen Hussein.

SKOLHUSET VID TRÅNGFORS.

Överst: Alla anställda i smedjan vid 1900-talets början. Johan Hult trea från vänster på nedersta raden. Övriga bilder fotograferade vid smedjan sommaren 2023.

Ebrahim Umerkajeff kallas Sveriges första muslim av forskaren och skribenten Simon Sorgenfrei. Han bygger sin tes på folkräkningen 1930, den sista då man frågade efter religionstillhörighet. Endast två personer uppgav sig då vara muslimer, Ebrahim Umerkajeff var en. Men givetvis hade svenskar redan långt tidigare kommit i kontakt med muslimer. Inskriptioner på runstenar visar att vikingar och muslimer möttes redan på 1000-talet.

Sedan 1500-talet har det funnits mer eller mindre kontinuerlig muslimsk närvaro i Sverige, sedan Gustav Vasa inlett diplomatiska kontakter med tatarerna i Kazankhanet, en muslimsk stat i nuvarande Ryssland.

Karl XII vistades flera år i det osmanska riket för att kunna starta krig mot ryssarna. Den svenske kungen var tvungen att låna pengar under sin bortavaro och de muslimska långgivarna kom 1715-1718 till Sverige för att få tillbaka sina pengar. Under väntetiden fick de bo i Karlshamn.

Ebrahim och Lisas son Hussein föds den 3 april 1901, men inte i Stockholm utan i Göteborg där Lisa studerat till sömmerska. Han döps i Hedvig Eleonora kyrka i Stockholm den 23 december. Ebrahim Umerkajeff är angiven som far.

Ett kristet dop alltså, möjligtvis efter påtryckningar från Lisas föräldrar hemma i Trångfors. Men Ebrahim måste i varje fall ha fått sin vilja igenom när sonen döptes till Hussein, efter profeten Muhammeds dotterson. I samband med dopet återvänder Lisa till Stockholm – för att ta plats som hushåll hos en familj på Östermalm i Stockholm. Inte förrän tre år senare flyttar hon och Ebrahim ihop.

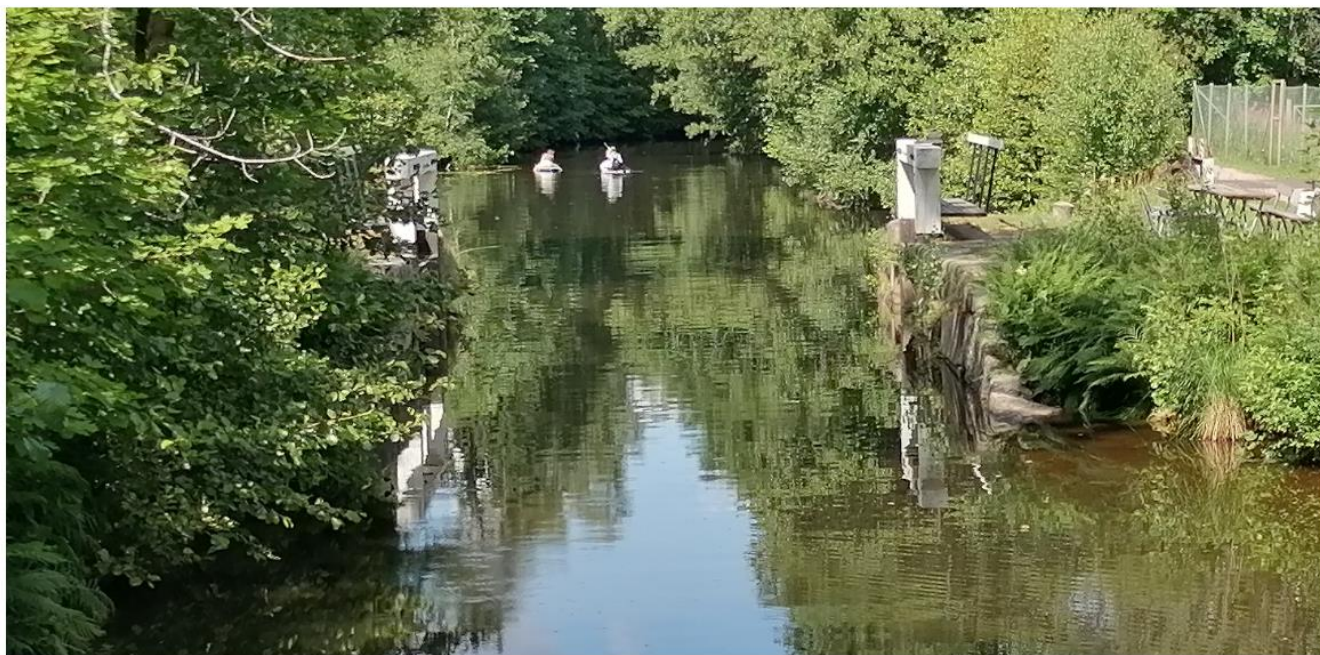

Familjen Umerkajeff hos fotografen. Ebrahim, Hussein och Lisa.

I ett förhör 1919 säger sig Ebrahim ha gift sig med Lisa redan den 20 november år 1900. Möjligtvis har ett juridiskt ombud på turkiska ambassaden haft mandat att viga dem på muslimskt vis.

Det dröjer nämligen ända tills den 29 december 1917 innan paret vigs borgerligt i Stockholms rådhus. (Kanske är bilden ovan från detta tillfälle.)

Ebrahim blir svensk medborgare och Lisa hjälper honom med päls- och skinnaffärerna. De startar försäljningen hemma i lägenheten.

Övre raden: Det gamla vattenhjulet tecknat av Ferdinand Boberg, och idag. Entusiasterna vid smedjan har dock tillverkat ett nytt vattenhjul (t h). Nederst: Strömsholms kanal vid smedjan.

Hussein växte upp i Stockholm, men hans dotter Vera har berättat att han älskade somrarna hos mormor och morfar i Trångfors. Där fanns gott om barn att leka med. De kunde bygga kojor i skogen, tälja barkbåtar att segla med i forsen och längs stranden skapade de en bana där de kunde tävla i löpning. Hussein blev senare en god sprinter och sprang 100 meter på 12,3. Han tävlade också i bowling.

Lisa och Ebrahims kärlekssaga slutar dock inte så vackert som man kunde ha önskat. 1927 vill Ebrahim ha skilsmässa för att gifta om sig med sitt betydligt yngre affärsbiträde. Han sätter då in följande annons i DN den 8 januari.

I många år framöver kan inte

muslimer utöva sin religion, utan får samlas i kulturföreningar. När Ebrahim dör den 18 oktober 1954 finns heller ingen muslimsk begravningsplats i Sverige – och han måste begravas i Helsingfors som sedan länge har en stor tatarisk församling.

Ovan:
Boken om
Sveriges första
muslimer,
skriven av
forskaren
Simon
Sorgenfrei.
Här intill
minnesorden
över Ebrahim
Umerkajeff i
Dagens Nyheter
den 22 oktober
1954.

Tack till Lennart 'Socke' Lindgren och Östen Lundkvist

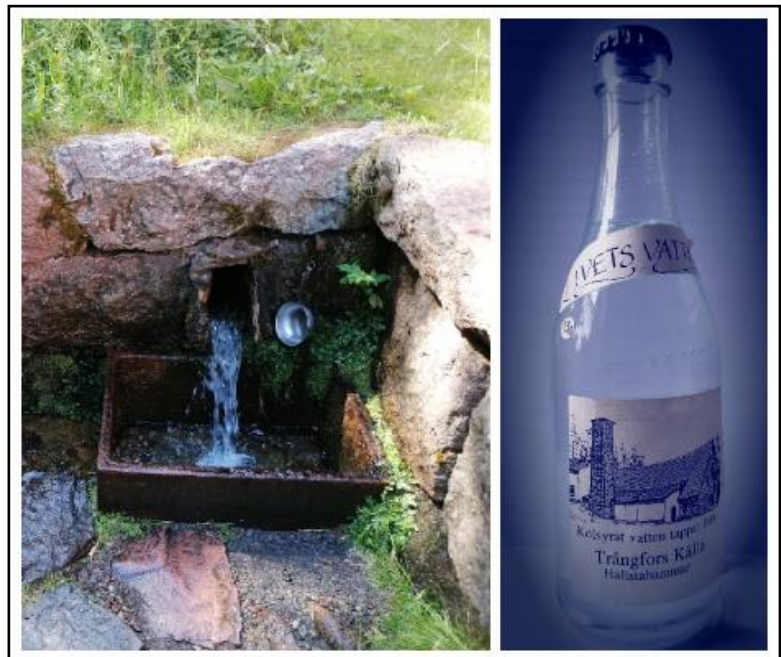
Slutet på Ebrahim Umerkajeffs långa resa: den muslimska begravningsplatsen på Sandudd i Helsingfors. Den var ursprungligen anlagd för soldater som tjänstgjort på fästningen Sveaborg under den ryska tiden i Finland. Bakom den muslimska ligger den judiska där denna skrifts författares farfars far har sin sista vila.

Finns livets vatten i Trångfors?

Vid smedjan i Trångfors finns en källa med friskt vatten. I hembygdslokalen i Kolbäck står en flaska med fin etikett.

LIVETS VATTEN

Kolsyrat vatten från
Trångfors källa
Hallstahammar

Kallelse till höstmöte 2023

Söndagen den 22 oktober kl. 14:00 i hembygdslokalen

Program

Kommunalrådet Catarina Pettersson berättar om Kolbäcks framtida utveckling.

Samtidigt serveras kaffe/te med hembakat bröd.

Hjärtligt välkommen!

Öppet hus i hembygdslokalen på Stationsgatan 12 varje tisdag mellan 13:30 och 16:30. **Vi behöver fler värdar för denna trivsamma och populära eftermiddag. Anmäl dig till Lena på telefon 070 668 88 77.**

Värva gärna nya medlemmar och kom ihåg att våra amstasmycken är vackra och omtyckta presenter.

Anmäl gärna din e-postadress till **info@kolbacksbygden.se** för uppdateringar och information om hembygden.

Stationsgatan 12, 734 50 Kolbäck

www.kolbacksbygden.se

info@kolbacksbygden.se

